

Er klimaet unges vej til et fælles moral- kodeks. Kristlig dagblad. 24.04.2019

Den 16-årige svenske klimaaktivist Greta Thunberg besøgte i denne weekend Danmark, hvor tusinder af unge ventes at deltage i en stor klimamarch. Og klimaet er i det hele taget blevet den moralske og etiske ramme om mange unges liv, lyder det fra forsker

Hun går kun i genbrugstøj, er blevet vegetar, undgår at købe unødvendigt ind og er bekymret for fremtiden. Og så er 16-årige Dinah Wettergren ærgerlig over "de voksnes passivitet, når det kommer til klimaforandringerne".

"Mange har undret sig over, hvor vores generations ungdomsoprør blev af. Nu er det her. For det er åbenbart op til mig og andre unge at kæmpe for at få sandheden frem om, at der skal gøres noget på klimafronten nu. De voksne – og magthaverne – har jo ikke gjort nok," siger Dinah Wettergren, der går i 9. klasse på friskolen Kontiki i Hillerød.

Sammen med sine klassekammerater deltager hun i dag i endnu en såkaldt skolestrejke for klimaet på torvet i Hillerød. Dinah Wettergren kan mærke, at det har været godt for hende selv og kammeraterne at få et "fælles indre og etisk kompas" at agere efter. Kampen om klimaet giver hende nemlig en følelse af fællesskab og mening, som hun før har manglet i hverdagen.

Men det er ikke kun i Hillerød, at klimaengagerede skoleelever strejker i dag. Det sker også i 23 andre danske byer og i flere end 100 lande verden over under navnet Fridays For Future (Fredage for fremtiden).

I marts, da den sidste store internationale skolestrejke blev afholdt, deltog ifølge arrangørerne cirka 24.000 unge i Danmark og 1.400.000 unge på verdensplan. Initiativet er inspireret af den 16-årige svenske klimaaktivist Greta Thunbergs protester under de sidste uger af det svenske valg tilbage i august, hvor hun i stedet for at gå i skole strejkede foran det svenske parlament Rigsdagen i Stockholm. Greta Thunberg har sidenhen holdt tale i både FN og EU og er blevet nomineret til Nobels fredspris for at stå bag massebevægelsen for klimaet. I denne weekend er Greta Thunberg så i København, da hun skal tale i forbindelse med morgendagens klimaarrangement "Folkets Klimamarch", hvor danskere i alle aldre kan deltage.

Klimakampen er i den grad nutidens ungdomsoprør, fortæller Irina Papazu, adjunkt i klimapolitik ved institut for ledelse, politik og filosofi ved Copenhagen Business School. At de unge har mobiliseret sig, skyldes for det første, at de unge føler sig direkte berørt af klimakrisen.

"De er opvokset med den, og for dem er klimabevidstheden en væsentlig del af deres liv. Det gælder ikke for mange af politikerne, deres forældre og lærere, for hvem klima- krisen ikke

nødvendigvis er den altoverskyggende bekymring, men sidestilles med andre politiske og samfundsmæssige udfordringer,” siger hun.

For det andet skyldes tilslutningen også problemets mere vidtrækkende omfang.

”De senere år har det, som de unge har kunnet samles om, været af mere ubetydelig eller egoistisk karakter som for eksempel demonstrationer mod SU-forringelser. Men klimakampen er ’med større ret’ et ungdomsoprør, fordi klimaforandringerne udgør en eksistentiel trussel på et helt andet niveau. Det føles således som en vigtigere problemstilling at tage på sig moralsk set,” siger Irina Papazu og fortsætter:

”Mange havde ikke regnet med, at den såkaldte selvrealiseringsgeneration, der forventes kun at gå op i 12-taller, kunne stå op for noget som helst. Men det er en motivationsfaktor for de unge, at de kan gå foran de ældre generationer og skabe forandringer, der rækker ud over dem selv.”

Men selvom de unge ganske rigtigt er blevet ansigtet udadtil, kan man nu ikke kalde bevægelsen for et ungdomsoprør, siger sociolog Jonas Lieberkind, der forsker i unges politiske deltagelse og dannelse ved Aarhus Universitet.

”Et ungdomsoprør er karakteriseret ved at bryde eller gøre op med systemet, ideologierne, autoriteterne eller bestemte roller. Det er ikke det, ungdommen gør i dag. Udgangspunktet er ikke, at de betvivler, at politikerne sætter klimamål, men at målene ikke nås hurtigt nok. Det er rykket fra det politiske til det moralske, hvilket medfører en selvetik, hvor man også må revurdere sin egen måde at leve på. Og det er i sig selv dilemmafyldt. For kan man tage ned og spise på den lækre fortovscafé, før man tager til klimamarch? De unge er den generation, der har den største mulighed for at forbruge langt mere, end hvad tidligere generationer har kunnet. Og det gør nogle af dem naturligvis også,” siger han.

Der er ingen tvivl om, at en stor del af de unge synes, at klimaet er stadig mere interessant, fortæller Jonas Lieberkind. De har ambitionerne. Men det er de bare ikke de eneste, der har. De er i høj grad støttet af deres forældre og bedsteforældre, og derfor er det ikke et ungdomsoprør, der kan uddifferentieres fra de ældre generationer.

”De unge tager kampen meget seriøst, og deres projekt er vigtigt. Men de unge er også blevet eksponenter for klimaet, fordi medierne og de ældre generationer selv har hilet efter at høre noget til de unge, og hvad der optager dem. Det er den ene side af forklaringen på, hvorfor de opfattes som klimaets forkæmpere,” siger Jonas Lieberkind og tilføjer:

”Den anden side – hvis man skal se lidt mere ungdomssociologisk på det – er, at de unge i stigende grad interesserer sig for politiske emner, i takt med at det bliver mere almindeligt dels at orientere sig ud mod verden, dels at tale med ens forældre om politiske enkeltsager. De emner, de unge mødes om, er dog ikke ideologiske, men snarere postpolitiske på tværs af højre-venstre-skel. For de slags sager er relativt ukontroversielle og lettere at være frontløbere på.”

Men det er svært at måle, hvordan og hvor meget hver enkelt generation egentlig gør for klimaet.

”Der er for eksempel rigtig mange unge, der er vegetarer for tiden med henvisning til klimaet. Men det er ikke nyt, at flere unge sammenlignet med den resterende befolkning er vegetarer, i og med ungdommen altid vil prøve nye ting af. Det nye er imidlertid, at de gør det, fordi det er klimavenligt,” siger han.

17-årige Kristine Scharling Pedersen fra Næstved deltager også i den lokale klimastrejke foran rådhuset i sin hjemby i dag, ligesom hun vil gå med på klimamarchen i morgen.

ARTIKLEN FORTSÆTTER UNDER ANNONCEN

”Det føles som en stor byrde at bære, men det giver rigtig meget, at man til aktionerne kan se, at man ikke er alene om det. Det er et fællesskab. Vi unge får ofte at vide, at vi er dovne, selvoptagede og altid sidder med vores telefoner uden at gå op i noget, men det er ikke sandheden,” siger Kristine Scharling Pedersen, der går i 1. g på Næstved Gymnasium.

Fordi hun ikke har stemmeret, er protesterne den bedste måde at udtrykke hendes holdninger og bekymringer på.

”Jeg kan desværre tælle på en hånd, hvor mange folketingsvalg jeg vil kunne stemme til, mens vi stadig har realistisk chance for at skifte kurs. Det er simpelthen så frustrerende,” siger Kristine Scharling Pedersen og fortsætter:

”Der er mange kritikere, der siger, at strejkerne bare handler om at få fri fra skole. Som om klimaet er en fritidssyssel, som vi hygger os med. Men det her handler altså om vores levevilkår. Det er vores livsgrundlag, der står på spil. Jeg er bange for, at det, som klimaeksperterne spår vil ske, rent faktisk bliver virkelighed. Vi har arvet en planet, der falder fra hinanden. Og det er vigtigt at stå sammen om at gøre noget. Nu.”

Historiker Henrik Jensen, lektor emeritus ved Roskilde Universitet, peger på, at de unge i nutidens foranderlige verden mangler et fast holdepunkt.

”Historisk set har der været en form for usikkerhed forbundet med at være ung, fordi man særligt i denne periode er i gang med at finde ud af, hvem man er. Derfor har man brug for at finde tryghed i nogle meningsfulde rammer, der kan give en bedre forståelse af verden. Og hvor det førhen var troen, som man tyede til i den forbindelse, har de unge i dag samlet sig om kampen for klimaet og ladet den blive det fælles fundament. Man kan endda sige, at de unge er ved at tillægge klimaet visse religiøse overtoner,” siger han.

For selvom ungdommen altid har ledt efter meningen med tilværelsen, er identitetsspørgsmålet ifølge Henrik Jensen de senere år begyndt at fylde gradvist mere i takt med klimadebattens opblussen.

"Klimaet er blevet en slags generationsbaseret identitetspolitik. Det er en forestilling om, at alle skal anerkendes for, hvem de er. Og det kan den brede gruppe af unge i dag opnå ved at være frontfigurer for klimaet," siger han.

Hvis man zoomer ind på de enkelte grupper af unge, er der dog store variationer i, hvor meget den enkelte bruger klimakampen som en del af sin identitet, fortæller Jens Christian Nielsen, ungdomsforsker ved Aarhus Universitet.

"For et mindretal er klimakampen altafgørende som identifikationsmarkør. De bliver måske veganere, ændrer rejsevaner og køber færre nye ting. Og de få, der er gode til at markere sig, har så en afsmittende effekt på mange, der egentlig mest er medløbere, fordi det er 'det rette' at gå ind for i omgangskredsen. Og så er der ikke mindst en stor gruppe, for hvem klimaet ikke fylder særlig meget," siger han.

Der er altså sket en polarisering blandt de unge, når det gælder klimaet.

"Hvis man er mekanikerlærling på en erhvervsuddannelse og pludselig har råd til den bil, som man altid har ønsket sig, er klimaet formentlig ikke lige med i tankerne. Det handler om, hvilken livssituation man befinder sig i, og hvilke identifikationsmarkører man benytter sig af," siger han.

Helt generelt har de unge ifølge Jens Christian Nielsen dog lettere ved at opstille nogle idealer for deres fremtidige adfærd.

"De unge er stadig i gang med at forme deres liv, og det giver større rum for at foretage anderledes valg og have grønne idealer. Det er positivt, fordi det kan afføde mere klimavenlig adfærd, men samtidig risikerer det også at skabe dissonans mellem værdier og handlinger hos den enkelte, når valget mellem at leve op til idealerne og købe den nye bil eller bluse pludselig presser sig på," siger Jens Christian Nielsen.